

Universal Declaration of Human Rights - Julia

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

DUNYA'' MUME MƆƆGƆƆYA'' HAKEƳAW DANTIƐELIKAN

Kúmapabila

K'à mìnà à mà kó dúnya' mànton' bɛɛ ká kan ni bònɔya ye, àni kó bɛɛ ká kan sàriya' la làkika' la, kó ò le be bɛɛ ya hòrɔnya' sàbati, kà bɛɛ kánɔya nàsuma' dúnya' sìgì' la.

K'à mìnà à mà kó mɔɔɔya hákɛ lɔnbaliya' nì à jàtɛbáliya' nàna nì syáman ye dúnya kɔnɔ, mìnɔw kà hádamadenw dùsu' kàsi, àni K'à mìnà mà tɛlɛ kúra mìn bɔra, à fɔra kó kúma' mìn ká dí mìn yé, ò bé ò fɔ, díina' mìn ká dí mìn yé, ò bé ò kɛ, kó mɔɔɔw kà síran nɔn nà, ò banna, kó fàgantánya júgu banna, ò kúma' kera benkan ye mìn kera hamamadenw haminankoba ye,

K'à mìnà à mà kó kà mɔɔɔya' hákɛ' látanga ní sàriya' sìgìli' yé sèn kán, yé wájibi yé wálasa mɔɔɔw kàna wájibiya kà múruti bènkan' kánma, àni fàngajúgu' kánma,

K'à mìnà à mà à ká kán tériya' yé kɛ jàmanaw nì nɔn cɛ,

K'à mìnà à mà dúnya' mùmɛ sàratikan' ná, Dúnya' Jàmanaw yá tɔ màntonw bɛɛ kà à yìra kó ù lánin be mɔɔɔya' hákɛyabaw' la, ù lánin hádamadenya' tá bònɔya' ní à lànbe' la, ù lánin be cɛw ní mùsow kánɔnɔmɔya' lá hákɛ' lá, ní ù kà nàniya' sìri kà mɔɔɔya' yá nɛ sàbati, àni kà nànamaya' kɛcogo nùman' sìgì sèn kán hòrɔnya' bɛɛbɛɛ kɔnɔ,

K'à mìnà à mà Dúnya' jàmanaw kà à nàniya kó ù bé jɛn ní Tɔnba yé kà mɔɔɔya' hákɛyaw látanga à nà' mà dúnya' mùmɛ kɔnɔ,

K'à mìnà à mà, ò nàniya nùman tɛ sé kà síra' sɔrɔ ní benkɛlenma má kɛ mɔɔɔya' hákɛyako ní à hòrɔnyako' kán,

Dúnya' tɔnba' ya nɔnɔlajɛɛba' kà í kán' bɛlɛ kà dúnya' mùmɛ mɔɔɔɔ hakeɛyaw dantigɛelikan gánsi kà à yìra ò nàniya nùman yé fɛɛn ye, mìn ká kán kà kɛɛ mànton' nì nàsɔn' bɛɛɛ lànɔnɔni ye, yálasa mɔɔɔɔ kɛlɛn kɛlɛn bɛɛɛɛ, àni jɛɛkulu kɛlɛn kɛlɛn bɛɛɛɛ ye nìn dantigɛelikan' nìn tó ù hákili' lá, kà ù kàlan' ní lámadamuni' kɔnɔnɔ, kà fɛɛɛɛ kɛɛ dɔɔɔnɔn dɔɔɔnɔn ù ya húkumu' kɔnɔnɔ, wálima dúnya bɛɛɛɛ kɔnɔnɔ, kà hákɛɛya nìnugu ní hòrɔnɔnya nìnugu látàngali' yìriwa, àni kà à kɛɛ bɛɛɛɛ ye sɔn ù mà nà' mà, à kɛɛra ù ya jàmana kɔnɔnɔna ye, wálima jàmana gɛɛɛɛ mìn bé ù ya màra' kɔnɔnɔ.

Baabu jɔnna

Wólo' lá, hádamaden' bɛɛ ye hòrɔn ye, bɛɛ ká kán lànbe ní hákɛyaw Mɔɔɔ bɛɛ ye hákilitigi ye, bɛɛ ye hákilima ye ; ò là, ù ká kán kà nɔn mìnà ní hádenya ye.

Báabu 2 nan

Mɔɔɔ' bɛɛ dɔ be kà à lɔn kó í ká kán ní mɔɔɔya hákɛyaw ní à hòrɔ kófɔnɔn' bɛɛ ye nìn dantigɛelikan' nìn kɔnɔ, mɔɔɔ má bɔ mɔɔɔ kɛrɛnɛrɛnnɔnya lá, fàragbɛko nì fàrafinko te à la, síyawoloma te à cɛ nì múso má bɔ nɔn ná, í be kán mìn fɔ, ó tɛ à la, díina' tɛ à lá, hákilila ye mìn yé pólítikiko' lá, wálima hákilila gɛɛɛw, ó tɛ à bɔyɔrɔko te à lá, n ye fàgantanden ye wálima n ye fàgamaden ye, ó à la, nàfolotígíya nì bólokolonya te à la, nàmakalako nì hòrɔnyako te à la ; fɛn o fɛn be nà ní wólomali' ye mɔɔɔw ní nɔn cɛ, ò sí tɛ à lá.

O cógoya kélen mà, bɔyɔɔ má bɔ bɔyɔɔ la. I bɔyɔɔ' lànbe' tɔw ce' mà, í ya jàmana' kera jàmana' yeremahɔɔnyanin ye, à ke jàmana ye mín be jàmana gberɛ ya màra kɔɔ, wálima à be à yere bólo jàmana gberɛ ya húkumu' kɔɔ, wólomali sí te ke kà lá ò kán.

Báabu 3 nan

Mɔɔ' kera cogo ó cogo, à ká kán ní jánamaya' ye, à ká kán ní hɔɔnya' ye, à ká kán ní lákandali' ye.

Báabu 4 nan

Mɔɔ sí te sé kà mìnna kà í ke jɔn ye wálima kà í ke bólokɔɔmɔɔ ye, jɔnya' bánna, jɔnféere' bánna sàriya' la.

Báabu 5 nan

A mán kán mɔɔ sí ye jàngáta, wálima kà làjába, wálima kà à ní tɔɔ, níjuguya' dànmateme' fɛ, fó kà à lèebu.

Báabu 6 nan

Bɛ ká kán ní lànbe' ye sàriya' lá, à kera yɔɔ ó yɔɔ ye.

Báabu 7 nan

Bɛ ká kán sàriya' lá, àyiwa bɛ ká kán ní sàriya' ya làtangali' ye kà à sɔ à má ke wólomali ye. Bɛ ká kán ní kɔseme ye sàriya' là kà i yere tanga bɔ wólomali' sugu ó sugu mà, mín be dántigelikan' nìn sɔsɔ, àni mín be se kà nà ní à sɔsɔli' ye.

Báabu 8 nan

A be ben mɔɔ bɛ ye cɛn yere l, í ye í ya jàmana' sàriyaso' màgbɛ sàriya' mín jásininin be ò kópa' mà, kà i lákisi kà bɔ wálew mà, mínw be jàmana sàriyaw sɔsɔ.

Báabu 9 nan

A mán kán mɔɔ sí ye mìnna, wálima kà dòn kàso' la, wálima kà à gben kà bɔ à fàso' la, kà à sɔɔ kùn te à la.

Báabu 10 nan

A ká kán mɔɔ' bɛ ye, bɛ fána ká kán ò lá, ni bèn kera i kán, i ya kiti tigɛ námara te mìn na, bɛ ja'na, tìribinali la, mín be à yere sàgo' la, ká kán mín na fána, tìribináli' mín bena jó dí à mà kà à ya háke lɔ à ye, wálima kà jàlaki' bèn à kán cɛn' yere la, ni à jó te à la.

Báabu 11 nan

1. Ní mìnalikò lára mɔɔ ó mɔɔ kùn, à te se kà mìnna ábada, fó ni kíti kà à yìra tìribináli' la, kà à sɔɔ áwoka kà à láfàsa, kó àle nɔ' lò làkíka' la.

2. Mɔɔ sí te se kà mìnna kó la, kó' mín ketuma' kà à sɔɔ kójugu te i ya jàmana' kɔɔ, wálima dúnya' sàriya' la. Mɔɔ' be kó' ke tuma' mín na fána, à ni jàngíli' mín ká kán, ò wágate' la, fóyi te se kà fàra ò kán kɔ' fɛ.

Báabu 12 nan

A te ben mɔɔ sí ye i sèn' dòn mɔɔ gberɛ ya jánamaya' kójaw la, à ya sókɔɔ kójaw la, àni kà à ya bàtakiw kɔɔna gundow la, kà à sɔɔ jɔnjɔn te à lá ; wálima kà mɔɔ' lèebu, kà à tɔɔ' cɛn. Sàriya' ká kán kà lɔ bɛ kɔ kɔɔ kà i látanga kà bɔ ò kó sùguya' mà.

Báabu 13 nan

1. Kà tágama jàmana' kɔɔ, yɔɔ ó yɔɔ ká dí i ye, jàmana' yɔɔ' mín ká dí i ye, kà sìgi yèn fána, o benna bɛɛ ye.
2. Kà bɔ i fàso' la à ká dí cógo' mín, kà sègi à ká dí i ye cógo' mín, ò benna bɛɛ ye.

Báabu 14 nan

1. jánimabori' jà, mín ye kà siran i ní' jà kà i yere jini, à be ben bɛɛ ye ye dògotu jini, kà jàmana ghere jini, kà i kàlifa' sìgi yèn, wà jàmana sí te se kà bàn i la kà i gben.
2. Kà kójugu' kɛ sàriya' ká kán kà i nɔ' mìnna mín na, wálima mín dúnya' sàriyaba' sɔsɔ, kó i be bòli kà tága i kàlifa jàmana ghere la, ò kó tɛ.

Báabu 15 nan

1. Mɔɔ' kɛra cógo ó cógo, à ká kán ni jàmana' dɔ jàmanadénya ye.
2. Mɔɔ si ya jàmanadénya' te se kà bɔsi i la kà à sɔɔ kùn jɔɔjɔn te à wà mɔɔ si te se kà mɔɔ si bàli kà bɔ jàmana' dɔ jàmanadénya' la kà dòn dɔgbɛ tá la.

Báabu 16 nan

1. Cɛ' ni mùso' fɛn ó fɛn séra bálikuya' mà, à be ben i ye fúru kɛ, kà kɛ ; lónanya ní dɔgulénnya te ò la, díinako te ò la. Cɛ ni mùso bɛɛ ká kán sàriya' la, fúru' sirili' la, celasígi' kɔɔ, àni fúrusa' tá fànfela' la.
2. Fúru' te sé kà sìri ní à má kɛ ni fúrujɔɔn' fila ya jen' ye.
3. Dénbaya dénbayaw kenin jɔɔɔn kán, ò le ye sìgida' ni màrada' jù' ye, wà à ká kán sìgida' ni fànga' ye ù lákanda.

Báabu 17 nan

1. Mɔɔ kɛlen, wálima jekúlu', bɛɛ ká kán ni táya' ye, bɛɛ tá ye i tá ye.
2. Mɔɔ dɔ mán kán kà bèn dɔ kán kà à tá bɔsi à la fàniya' kán.

Báabu 18 nan

Míiriya' mín ká dí i ye, i hákili' kà fɛn' mín mìnna, díina' mín ká dí i ye, benna bɛɛ ye ; ò kɔɔ' ye kó ni i be à fɛ kà bɔ díina' dɔ la kà dòn dɔgbɛ la, ò be i mà ; kà díina' fàlen, ò be i mà ; àyiwa bɛɛ be se kà i ya séli' ni ya díina' kɛ i kélén, wálima jàma' la, sùtara la wálima kene' kán, à kɛra kàlanni' tá síra' ye, wálima bàto' tá síra', wálima séli.

Báabu 19 nan

Hákilila' mín ká dí mɔɔ' mín ye, ò benna i ye, à fɔli' kene' kán, ò dàgara ye. O kɔɔ' ye kó mɔɔ si te se kà mɔɔ tɔɔɔ à hákilila' kánma, mɔɔ se kà mɔɔ' bàli kà kùnnafóniw gánsi yɔɔ' mín ká dí i ye, jàmana' mín ká dí i ye.

Báabu 20 nan

1. Kà jɔɔɔn lájen jɔɔɔnye bolo mà, wálima kà tɔn' sìgi, ò dàgara mɔɔ' bɛɛ ye.
2. A te se kà wájibiya mɔɔ si kán, kó i ye kɛ tɔn dɔ tɔnden ye kà à sɔɔ à mán dí i ye.

Báabu 21 nan

1. A be ben bee ye i sèn' dòn i fàso' kónaw jánaboli' la, à kera yerebakun' ye wálima i kà i wàsa' dòn mɔɔ ghere la, i yere kà mɔɔ' mín sùgandi i yere mà.
2. Kà lɔyɔɔ' sɔɔ i fàso' fòrobabáaraw la, ò be ben mɔɔ bee ye, wà bee ká kán à la.
3. Jàma' nàniya' le ye màrabólo' ya fànga' jù' ye ; jàma' be ò ɲ lánkenemaya kàlafili' sèn' fe, ni' ò ye wóte' ye, námara te mín na. O kàlafili' ká kán kà ke tuma ni tuma, bee ye wóte cógo kelen na, gundo la wálima cógo la, bee be i yere le nàniya' yira.

Báabu 22 nan

Sigidénýa' húkumu' kɔɔ, bee ká kán ni i fàso' màrabólo' ni dúnya' tɔ demé' ye, i ya dúnyalatige' gbeleyaw la ; bee ká kán ni nàfasɔɔ hákeya' ye, àni mɔɔya' hákeya', àni lɔnko' ni séko' hákeya' mín be í lànbe' kɔɔta, kà í ya hádamadenya' sàbati.

Báabu 23 nan

1. Bee ká kán ni báara' ye, báara' mín kà dí à ye, bèn te ke à kán báara' mín na ; bee ká kán kà látànga báarasɔɔbaliya' fána mà
2. Mɔɔ' ni mɔɔ' mín ya báara' ye kelen ye, òlugu ká kán ni sàra kelen ye, wólomali te mín na.
3. Báarakela' bee ká kán ni sàra ye, mín be ben à ya báara' kíima' mà, mín be à màko' jà, mín be à tó à ni à ya dénbaya' be bálo ù háke' la, bònýa' kɔɔ ; kà sínipasigi' fána jàte' mìnna ò la n'à be ben.
4. A be ben bee ye sendika sigi, wálima kà dòn sendika' la, yálasa kà i yere látànga.

Báabu 24 nan

Bee ká kán ni làganfiya' ni dàamu' ye : ò be à yira ko dàn ká kán kà ye báara' kùntaga' la, báarakela ká kán kà baara' bila tuma ni tuma.

Báabu 25 nan

1. Bee ká kán ni jánamaya' dàamu' ye, mín be à tó à ni à ya bálo', ù fɛɛɔɔ, ù siyɔɔ', ù fúrakeli', àni jánamaya' làganfiyálan' be nɔɔya cógo' mín ; báarakela' ká kán ni màrabólo' ya demé' ye ní ya báara' cenna, ní jànkáro' kà lásigi, ní lùjura kà à sɔɔ, ní à ke fíriyato ye, ni kɔɔ' nàna kà à dese, wálima gbeleya' fɛn ó fɛn kà à sɔɔ, mín be à ke desebagato ye kà à sɔɔ à yere nɔ te.
2. Mùsow ya kɔɔmaya' ni dénw ya dénmisenya' ká kán ní demé màgben kerénkerennin ye. A kera fúrukɔɔden ye, wálima à kera fúrukɔɔfeden ye, dén' bee ká kán ni tàngali' ye.

Báabu 26 nan

1. Bee ká kán ni kàlan' ye. Sàra mán kán kà bɔ ò kàlan' nà, i n'áfɔ kàlan' dùgumála' fó kà tága sé sépe' mà, wálà bèpes' la. Kà tága sé mà, ò ye wájibi ye. Tekinikikálan' ni báarakalan' ká kán kà ke fe lɔɔkɔɔnin ye ; sánfekalan' ká kán kà nɔɔya bee mà, bee ká kán kà kánya à la.
2. Kàlan' làpíni' ká kán kà ke kà mɔɔ' ya hádamadenya' fá, àni mɔɔya' hákew ni à hɔɔɔnya' lásàbati. A ká kán kà jɔɔɔnfaamuya jɔɔɔnbonya' sàbati mɔɔw ni jɔɔɔn ce, kà tériya' sàbati jàmanaw síyaw ni díinaw ni jɔɔɔn ce, àni kà dúnya' tɔnba' demé jásuma' la dúnya' kɔɔ.
3. Dén' ladamu cógo ni à ya kàlan' sífaya' sùgandili' ye fàce ni bámuso' tá lè ye fɔɔ.

Báabu 27 nan

1. A be ben bee ye i sèn' dòn, à ká dí i ye cógo' mín na, i ya jàmalájekow ni jánagbew la, kà dàamu' sɔɔ sékow la, àni kà i nìyɔɔ' ke lonkow yíriwali' la, kà ù nàfa' sɔɔ.
2. Fɛn ó fɛn bɔra lonkow ni sékow ni másalaw kɔɔ, ní à bɛna ke báasi mɔgɔw mà, à kera ù bólofen cenni ye wálà kùnmasúuli, bee ká kán ni làtangali ye òlúgu mà.

Báabu 28 nan

Dàntigelikan' nɔɔ hákeyaw ni hɔɔnya' sàbatíli' sigida' la, jàmana' kɔɔ, àni dúnya' mùme kɔɔ, bee ká kán ní ò ye.

Báabu 29 nan

1. Sigida' ya háke' ye mɔgɔ kelen kelen bee kùnko ye, k'à lá à kán ní sigida' te, i ya mɔgɔya' te dáfa.
2. Dàn sí te mɔgɔ' ya hákeyaw' ni à ya yeremabíla' la, fó à dɔ be kà i kɔɔsi à kana mɔgɔ gberɛ tɔɔ, à ye i jànto mɔgɔ gberɛ ya hákeyaw la, àni jógonumanya' ni nàli' ni jàma' làganfiya' kánma, beekanya' kɔɔ.
3. O hákeyaw ni n-tá-ye-n-yere-ye' te ben cógo sí la, ní ù be Dúnya' tɔnba' ya sàriyaw sɔɔ.

Báabu 30 nan

Yɔɔ sí te dàntigelikan' nìn kɔɔ, ní fànga, wálima jàmakúlu, wálima mɔ gbansan be sé kà míriya gberɛ bɔ ò kɔɔ kà nà ni ków ye wálima wáleyaw ye, minw bena ni dàntigelikan' nìn hákew ni à hɔɔnya' bènni' ye.
